

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдията Васил Гоцев по к.д. 16/2000 г.

Подписах решението на Конституционния съд с особено мнение по следните съображения:

1. Изхождал съм преди всичко от виждането, че съгласно чл.149 , ал.1, т.1 от Конституцията Конституционният съд има право да даде задължителни тълкувания на Конституцията, но няма право да я пренаписва или допълва. Конституцията следва да се прилага така, както я е създал конституционният законодател. Тълкуването може само да поясни постановки, когато те имат нужда от това.

2.Смятам, че разпоредбата на чл.93, ал.2 в частта й, че кандидатът за президент трябва да е “живял последните пет години в страната”, трябва да бъде тълкувана с оглед действителното намерение на конституционния законодател. Не мога да приема теза, която като че ли битова, че текстът е бил създаден за да се лиши от правото един или друг гражданин да бъде евентуално избран като президент. Ако се изхожда от стенографския протокол на Конституционната комисия при Великото Народното събрание и доклада на народния представител Любен Корнезов може да се заключи, че целта на ограничението е била живеенето пет години да е дало възможност на кандидата за президент “добре да познава обстановката в страната” като докладчикът е смятал, че това може да стане, когато той е живял “поне пет години сред хората, които той ще ръководи”. Трябва да се има предвид, че думите “поне пет години” следва да се ценят в контекста на други

предложения, които е имало, да се изисква кандидатът да е живял седем или десет години. Разбира се изказването на докладчика, или на който или да било от членовете на Комисията, не може да бъде определящо за тълкуването на конституционния текст. Но в случая става ясно, че с него се цели кандидатът за президент да познава, а не да бъде чужд на обстановката в страната.

3. Изхождайки от тези посочени по-горе предпоставки стигам до извода, че за да не стане допълване или пренаписване на Конституцията не трябва да се добавя нищо повече към онова, което тя съдържа. Остава единствено фактическата преценка за всеки конкретен случай дали даден кандидат през последните пет години преди деня на избора е живял толкова и е бил толкова време сред хората, колкото са достатъчни и необходими, за да опознае обстановката в държавата, която би искал да ръководи. Щом като този въпрос е фактически и свързан с определена личност, то не може да се даде и обща законова преценка точно за времето, което е необходимо да се добие това опознаване през посочения от Конституцията петгодишен период. За един кандидат може би е необходимо едно постоянно присъствие, а друг кандидат поставен при други условия на живот може да постигне това и без непрекъснато през петте години да е живял в страната.

4. Немислимо е при днешните условия на живот да се смята, че конституционният законодател е изисквал от кандидата за президент да е живял последователно пет пъти по 365 дни. Ако това желаше да каже Конституцията тя нямаше да употреби глагола “живял”, който не определя времето през което това е трябвало да стане, а щеше да каже “живял непрекъснато”, “живял без да напуска страната”, “живял преимуществено” или нещо друго подобно. В решението, което не споделям се казва, че “живял последните пет години в страната” е налице “когато фактически и трайно е пребивавал на територията на

страната през повече от половината на всяка от петте години”. А в мотивите на решението е пояснено, че става дума за “астрономически години”. Няма никакво съмнение, че поставените изисквания не се съдържат в Конституцията и я дописват. Не съм склонен да приема, че Конституционният съд има право да направи това.

5. При тълкуването на текста не може да не се вземе предвид, че чл.26, ал.1 от Конституцията прокламира, че “гражданите на Република България, където й да се намират, имат всички права и задължения по тази Конституция”, а чл.35, ал.1 и 2 казват, че “всеки има право свободно да избира своето местожителство да се предвижда по територията на страната”, както и “да се завръща в страната”. Тези конституционни права съответстват на чл.13, ал.1 и 2 от Всеобщата декларация за правата на човека. А заедно с това чл.21, т.1 и 2 от същата прокламират основното правило във всяка демократична държава, че всеки има право да участва в управлението на своята държава, и че “всеки човек има право на достъп при равни условия до обществените и държавни служби на своята страна”.

Далеч съм от това да поддържам, че за някои от тези служби не трябва да има ограничения във връзка с възраст или с нещо друго за доброто функциониране на една управленска институция.

6. Именно по тази причина трябва да видим какво е разумното изискване, което е вложено в разпоредбата на чл.93, ал.2 от Конституцията.

Изискването в решението на Конституционния съд за живеене през повече от половината на всяка от петте предхождащи години, освен че не е предвидено в Конституцията, което посочих е и несвършено с оглед целта на конституционния законодател. Кой може да даде гаранцията, че един човек който половин година пребивава в страната, а през последната “астрономическа” година преди изборите

последните шест месеца е отсъствал, е запознат с обстановката в нея, която именно през тези шест месеца може да е била коренно променена. И няма той, който е пребивавал в страната пет пъти по 182 дни ще бъде по-добре запознат от този, който е бил четирите последни години преди изборите непрекъснато в страната. Този пример според мен показва, че чисто фактическия въпрос познаваш ли или не една държава не може да бъде декретиран с правило, което лимитативно да определя времето, през което трябва да живееш в нея. Заедно с това обаче доброто познаване на страната, на условията, в които се развива, на бита и психологията на народа на чело на който ще трябва да застане един бъдещ президент трябва да бъде налице при кандидатирането. Според мен кандидатът е този, който преди всичко е длъжен да си даде сметка отговаря ли на тези условия или не. В резултат на тази своя преценка ще трябва да реши да подаде или да не подаде декларацията предвидена в чл.6, ал.1, т.2 от Закона за избиране на президент и вице-президент. От тук Централната избирателна комисия и правилата на които се подчиняват нейните решения ще определят начина за проверка на верността на декларацията.

7. И понеже все пак Конституционният съд прие, че трябва да даде тълкуване на чл.93, ал.3 от Конституцията, която предвижда, че кандидатът трябва да е живял последните пет години в страната и като се има предвид искането отправено от народните представители до Конституционния съд, според мен трябва да се отговори преди всичко, че адресната регистрация, за която питат народните представители не е достатъчна. Трябва заедно с това да се посочи че конституционният текст не изисква това живеене да бъде непрекъснато. То трябва да е било обаче през определения в Конституцията петгодишен период достатъчно време, за да може кандидатът да се запознае основно с обществените политически и икономически условия в държавата, с

нейните нужди и проблеми, с политическия, икономическия и социален живот на народа и с неговите потребности.

Васил Гоцев